

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Перший проректор

Шинкарик М.І.

Шинкарик
серпень 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Соціально-психологічна допомога населенню»
ступінь вищої освіти – магістр
галузь знань 23 – «Соціальна робота»
спеціальність 231 – «Соціальна робота»
освітньо-наукова програма – «Соціальна робота та соціальна
політика»

кафедра психології та соціальної роботи

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (семін.) (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Залік (сем.)	Екз. (сем.)
Денна	1	1	30	15	5	4	96	150	–	1

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА НАСЕЛЕННЮ»

1. Опис дисципліни «Соціально-психологічна допомога населенню»

Дисципліна «Соціально-психологічна допомога населенню»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань 23 – «Соціальна робота»,	Статус дисципліни: Обов'язкова Мова навчання - українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність 231 – «Соціальна робота»	Рік підготовки: 1 Семестр: 1
Кількість змістових модулів – 3	ступінь вищої освіти – магістр	Лекції: 30 год. Практичні заняття: 15 год.
Загальна кількість годин – 150 год.		Самостійна робота: 100 год. Індивідуальна робота – 5 год.
Тижневих годин: 10, з них аудиторних: 3		Вид підсумкового контролю – іспит

2. Мета і завдання дисципліни «Соціально-психологічна допомога населенню»

2.1. Мета вивчення дисципліни.

Формування ефективної соціальної політики України сьогодні повинно здійснюватися на основі максимально ефективного використання соціальних ресурсів. На сучасному етапі розвитку суспільства соціальна робота розглядається як інтегрований, універсальний вид діяльності, спрямований на задоволення соціально гарантованих та психологічно спрямованих інтересів і потреб людей, перш за все незахищених верств населення. Важливим компонентом розвитку сучасних форм соціальної роботи є соціально-психологічна допомога населенню. **Метою курсу** є надання студентам необхідних знань з основ результативного і раціонально цілеспрямованого впливу на особистість, орієнтація майбутніх фахівців на об'єднання теоретичних знань з практичними навичками роботи з людьми, що потребують допомоги задля забезпечення ефективності реалізації завдань соціально-психологічної допомоги населенню.

2.2. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

Здатність консультувати з питань соціального захисту різним групам населення, що опинилися у складних життєвих обставинах.

Вміння інформувати населення щодо форм, методів та засобів надання соціальної допомоги, пенсійного забезпечення та страхування.

Здатність розробляти концептуальні засади, висувати робочі гіпотези досліджуваної соціальної проблеми, обирати методи, розробляти та застосовувати інструментарій, проводити теоретичне та емпіричне дослідження, аналізувати й узагальнювати та презентувати результати, обґрунтовувати його висновки.

Здатність планувати та здійснювати соціальні дослідження з метою виявлення й аналізу соціально значимих проблем і факторів досягнення соціального благополуччя різних груп населення.

Здатність до аналізу нормативно-законодавчих актів в контексті соціальної політики.

2.3. Передумови для вивчення дисципліни - засвоєння студентами нормативних знань з дисциплін: соціальний менеджмент, психологія соціального впливу, психологічна служба в системі освіти створюють можливості для вдосконалення вмінь і навичок використання інформаційних і комунікаційних технологій, здатності до критичного оцінювання наслідків соціально-психологічних та педагогічних впливів у сфері прав людини, дозволяють самостійно планувати, організовувати та здійснювати дослідження сучасних проблем соціальної сфери українського суспільства, сприяють виявленню ініціативи при вирішенні складних соціальних проблем.

2.4. Результати навчання. Формування відповідних компетентностей спричиняє наступні програмні результати навчання:

Аналізувати ефективність реалізації соціально-економічної підтримки населення, соціальної допомоги, пенсійного забезпечення і страхування та здійснювати відповідну корекцію в межах напрямку діяльності.

Володіти процедурою і технікою застосування нормативно-законодавчих актів в контексті соціальної політики.

Здійснювати моніторинги інновацій шляхом оцінювання нововведень в соціальній роботі.

Виявляти потреби різних верств населення та розробляти відповідні програми соціального захисту щодо їх вирішення.

Застосовувати свої знання для фахового консультування клієнтів, котрим потрібна соціальна допомога.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти соціально-психологічної допомоги населенню

Тема 1. Понятійні виміри соціально-психологічної допомоги населенню. Соціальна робота як реалізація соціальної політики, її особливості в перехідний період від тоталітарного до демократичного суспільства. Становлення соціально-психологічної допомоги як напрямку соціальної роботи в сучасному українському суспільстві. Виникнення потреби в соціально-психологічній допомозі населенню. Особливості соціальної допомоги, її види та форми. Особливості психологічної допомоги, її види та форми. Сутнісний зміст соціально-психологічної допомоги. Конституційні гарантії щодо соціального захисту громадян України та проблеми, що виникають на шляху застосування конституційних норм; необхідність унормування питань про соціально-психологічну допомогу в Україні.

Література: 6;10;13; 24;30;32; 34.

Тема 2. Соціальна допомога: основні питання соціальної політики. Соціальна робота як реалізація соціальної політики. Поняття соціальної допомоги, взаємозв'язок з суміжними поняттями: соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальна підтримка, соціальна допомога. Соціальна допомога, як форма соціального забезпечення населення в Україні. Види та форми соціальної допомоги. Соціальне обслуговування як процес надання соціальної допомоги. Вибір форми соціальної допомоги. Встановлення критеріїв відбору

отримувачів допомоги. Поняття універсальності та вибіркості. Встановлення критеріїв відбору. Комплексний характер проблеми соціальної допомоги. Наукові аспекти розробки інноваційних технологій: діагностика, прогностика; превенція, корекція, терапія; реабілітація, самоефективність на принципах інтегративного, системного підходів.

Література: 3; 5; 6; 9; 11; 28.

Тема 3. Психосоціальна допомога і психосоціальна робота.

Психосоціальна допомога як напрямок психосоціальної роботи. Суспільний запит на психосоціальну допомогу населенню. Джерела зовнішнього соціально-психологічного неблагополуччя та внутрішні причини неблагополуччя. Психосоціальна робота як нова галузь прикладної психології. Види психосоціальної роботи. Психосоціальний підхід в соціальній роботі. Інтегративні основи психосоціальної допомоги. Суперечності правової і професійно-етичної бази в діяльності служб соціально-психологічної допомоги. Роль громадських та державних організацій у формуванні політики психосоціальної допомоги та реабілітації клієнтів з груп ризику, постраждалих від насилля, інвалідів, мігрантів та ін. Важливість децентралізації служб соціальної роботи. Розвиток системи психосоціальної допомоги при соціальних службах на державному, регіональному, місцевому рівнях.

Література: 4; 7; 23; 27; 32; 35.

Змістовий модуль 2. Форми та види надання соціально-психологічної допомоги.

Тема 4. Мас-медіа та телефон довіри як простір психологічної допомоги. Екологічність медіа простору: вимоги сьогодення. Мас-медіа як засіб прояву, визнання і виробництва істини, як онтологічний феномен, арбітр буття, коли саме буття набуває масмедійного, віртуального характеру. Вплив мас-медіа в умовах інформаційної війни. Правова просвіта — на сторожі моральності і людяності. Суб'єкти взаємодії. Маніпуляції. Психологічна допомога у просторі мас-медіа. Особливості діяльності Служби Телефонної Екстреної Психологічної Допомоги (ТЕПД). Принципи телефонного консультування. Види, етапи, техніка ведення телефонного діалогу. Організаційні та методичні аспекти діяльності служби «Телефону довіри» в сучасних екстремальних умовах. Контингент та проблематика абонентів «Телефону довіри» в сучасних умовах. Добір і підготовка телефонних консультантів.

Література: 1; 2; 12; 14; 16; 18; 30.

Тема 5. Соціально-психологічне консультування безробітних.

Соціально-психологічна підтримка безробітних, як один з основних напрямків роботи центрів зайнятості та відділів організації профорієнтації незайнятого населення. Підготовка психолога, соціального працівника до проведення психологічного консультування. Вимоги до особистісних якостей консультанта. Інтерв'ю як основний метод консультування. Етичні принципи і правила роботи консультанта. Врахування психологічних особливостей безробітних при проведенні консультування. Особливості психологічного консультування безробітних. Організаційно-документальне забезпечення консультування безробітних у рамках служби зайнятості.

Література: 4; 15; 18; 20; 30; 35.

Тема 6. Волонтерство як форма соціально-психологічної допомоги.

Волонтерство, як необхідний ресурс соціального, культурного, економічного й екологічного зростання суспільства. Історія волонтерської роботи в світі. Становлення волонтерського руху в Україні. Провідні тенденції та ключові завдання волонтерського руху. Основні форми волонтерської роботи. Психологічна підтримка волонтерів, що працюють з постраждалими. Проблематика та методи роботи волонтерів, які працюють з різними групами постраждалих. Особливості роботи волонтерів, що працюють із тимчасовими переселенцями. Психогігієнічна та профілактична складова у роботі волонтерів-консультантів «Телефону довіри».

Література: 2; 11;13;20;23; 29.

Змістовий модуль 3. Психосоціальна допомога у кризових ситуаціях.

Тема 7. Криза як феномен потреби у психосоціальній допомозі.

Причини та особливості переживання кризових станів у житті людини. Поняття «критична ситуація» і «криза». Характеристика основних типів критичних ситуацій: стресу, фрустрації, конфлікту, кризи. Динаміка кризи, аналіз фаз кризи. Особливості переживання кризи. Типологія кризових станів. Стратегії психосоціальної допомоги у ситуації кризи. Психосоціальна допомога як емоційна, смислова та екзистенціальна підтримка людини або співтовариства у важких ситуаціях, які виникають у ході їх особистісного чи соціального буття. Роль соціального оточення для соціальної підтримки та психосоціальної допомоги. Супровід як особлива форма пролонгованої психологічної і соціальної допомоги – патронажу. Діагностико-аналітичний, власне діяльнісний та контрольо-аналітичний етапи соціально-психологічного супроводу. Кризове психологічне консультування як професійна допомога клієнту в пошуку вирішення проблемної ситуації.

Література: 4; 8;12;16;19;30;35.

Тема 8. Психосоціальна допомога особистості у кризових ситуаціях.

Психосоціальна допомога особистості у кризових ситуаціях. Криза «зустрічі зі старістю» та особливості психосоціальної підтримки людей похилого віку. Етапи психосоціальної підтримки людей літнього віку. Забезпечення психологічної допомоги в роботі соціальних служб на місцях і територіальних центрів соціальної роботи з людьми похилого віку та інвалідами. Розвиток спектру реабілітаційних програм у кризових центрах соціальної допомоги, притулках-сховищах. Проблеми соціально-психологічної допомоги в установах інтернатного профілю. Психосоціальна допомога при переживанні втрати (смерті) близької людини. Психосоціальна допомога при переживанні горя. Психологічні особливості внутрішньо переміщених осіб: порушення в афективній, когнітивній, поведінковій сферах. Методи діагностичної і психотерапевтичної роботи з вимушеними переселенцями.

Література: 16; 20-23; 25; 26; 30; 31; 35.

Тема 9. Психосоціальна допомога дітям у кризових ситуаціях. Феномен сімейного насильства над дітьми. Аналіз поняття «жорстоке ставлення щодо дитини». Типові риси «агресорів». Види насильств щодо дітей та їх ознаки. Наслідки насильства щодо дитини у сім'ї. Наслідки жорстокого ставлення до

дітей. Напрямки психосоціальної роботи з дітьми та молоддю. Методи первинної соціальної профілактики насильства в сім'ї. Соціально-профілактична робота з батьками. Особливості психосоціальної допомоги дитині, що пережила насильство. Особливості психосоціальної допомоги дітям з тимчасово переселених родин.

Література: 2; 16; 17; 26; 28; 30; 32.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Соціально-психологічна допомога населенню»

Тематика	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивід. робота	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1					
Тема 1. Понятійні виміри соціально-психологічної допомоги населенню	2	2	10		Складання структурних схем
Тема 2. Соціальна допомога: основні питання політики	2	-	10	1	
Тема 3. Психосоціальна допомога і психосоціальна робота	2	2	10		Тестові завдання
Змістовий модуль 2					
Тема 4. Мас-медіа та телефон довіри як простір психологічної допомоги	4	2	10	1	Психологічний диктант
Тема 5. Соціально-психологічне консультування безробітних	4	2	10		Дискусійне обговорення
Тема 6. Волонтерство як форма соціально-психологічної допомоги	4	2	10	1	Тестові завдання
Змістовий модуль 3					
Тема 7. Криза як феномен потреби у психосоціальній допомозі	4	2	12		Дискусійне обговорення
Тема 8. Психосоціальна допомога особистості у кризових ситуаціях	4	3	12	1	Реферативні повідомлення
Тема 9. Психосоціальна допомога дітям у кризових ситуаціях	4	-	12	1	
Разом	30	15	96	5	

5. Тематика практичних занять

Практичне заняття № 1

Тема: Понятійні виміри соціально-психологічної допомоги населенню

Мета: Ознайомлення з особливостями становлення соціально-психологічної допомоги як напрямку соціальної роботи в сучасному українському суспільстві

Питання для обговорення:

1. Соціальна робота як реалізація соціальної політики, її особливості в перехідний період від тоталітарного до демократичного суспільства.
 2. Становлення соціально-психологічної допомоги як напрямку соціальної роботи в сучасному українському суспільстві.
 3. Сутнісний зміст соціально-психологічної допомоги.
 4. Конституційні гарантії щодо соціального захисту громадян України та проблеми, що виникають на шляху застосування конституційних норм.
- Література: 6;10;13; 24;30;32; 34.

Практичне заняття № 2

Тема: Психосоціальна допомога і психосоціальна робота

Мета: Аналіз психосоціальної допомоги як напрямку психосоціальної роботи.

Питання для обговорення:

1. Психосоціальний підхід в соціальній роботі. Інтегративні основи психосоціальної допомоги.
 2. Психосоціальна робота як нова галузь прикладної психології. Суспільний запит на психосоціальну допомогу населенню.
 3. Роль державних та громадських організацій у формуванні політики психосоціальної допомоги та реабілітації клієнтів з груп ризику, постраждалих від насилля, інвалідів, мігрантів та ін.
 4. Розвиток системи психосоціальної допомоги при соціальних службах на державному, регіональному, місцевому рівнях.
- Література: 4; 7; 23; 27; 32; 35.

Практичне заняття № 3

Тема: Телефон довіри та мас-медіа: організація, зміст та методика надання соціально-психологічної допомоги в сучасних вітчизняних умовах

Мета: Ознайомлення з особливостями психологічної допомоги у просторі мас-медіа та телефону довіри

Питання для обговорення:

1. Екологічність медіа простору: вимоги сьогодення
 2. Мас-медіа як онтологічний феномен прояву, визнання і виробництва істини. Вплив мас-медіа в умовах інформаційної війни
 3. Особливості роботи «Телефону довіри»: завдання, функції, принципи телефонного консультування.
 4. Організаційні та методичні аспекти діяльності служби «Телефону довіри» в сучасних умовах.
- Література: 1; 2; 12; 14;16; 18; 30.

Практичне заняття № 4

Тема: Соціально-психологічне консультування безробітних

Мета: Ознайомлення з особливості психологічного консультування безробітних

Питання для обговорення:

1. Соціально-психологічна підтримка безробітних, як один з напрямків соціально-психологічної допомоги населенню.

2. Особливості психологічного консультування безробітних.
3. Підготовка психолога, соціального працівника до проведення психологічного консультування.
4. Організаційно-документальне забезпечення психологічного консультування безробітних у рамках служби зайнятості
Література: 4; 15; 18; 20; 30; 35.

Практичне заняття № 5

Тема: Волонтерство як форма соціально-психологічної допомоги

Мета: Ознайомлення з особливостями волонтерської діяльності в сучасному українському суспільстві

Питання для обговорення:

1. Волонтерство, як необхідний ресурс соціального, культурного, економічного й екологічного зростання суспільства.
2. Проблематика та методи роботи волонтерів, які працюють з різними групами постраждалих.
3. Особливості роботи волонтерів, що працюють із тимчасовими переселенцями. Психологічна підтримка волонтерів
4. Психогігієнічна та профілактична складова у роботі волонтерів-консультантів «Телефону довіри».
Література: 2; 11;13;20;23; 29.

Практичне заняття № 6

Тема: Криза як феномен потреби у психосоціальній допомозі

Мета: Ознайомлення з особливостями переживання кризових станів у житті людини

Питання для обговорення:

1. Причини виникнення та особливості переживання кризових станів у житті людини.
2. Характеристика основних типів критичних ситуацій : стресу, фрустрації, конфлікту, кризи. Особливості переживання кризових станів.
3. Стратегії психосоціальної допомоги у ситуації кризи
4. Кризове психологічне консультування як професійна допомога клієнту в пошуку вирішення проблемної ситуації.
Література: 4; 8;12;16;19;30;35.

Практичне заняття № 7

Тема: Психосоціальна допомога особистості у кризових ситуаціях

Мета: Ознайомлення з особливостями надання соціально-психологічної допомоги різним групам населення

Питання для обговорення:

1. Динаміка стану людей, що зазнали впливу надзвичайної ситуації, специфіка їх реагування
2. Криза «зустрічі зі старістю» та особливості психосоціальної підтримки людей похилого віку та інвалідів.
3. Розвиток спектру реабілітаційних програм у кризових центрах соціальної допомоги, притулках-сховищах, установах інтернатного профілю.

4. Психосоціальна допомога при переживанні втрати (смерті) близької людини. Методи психосоціальної допомоги при роботі з вимушеними переселенцями
Література: 16; 20-23; 25; 26; 30; 31; 35.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ)

Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ) виконується студентом у формі «Портфоліо», що складається із структурно-логічних схем, які відображають сутність теоретичних основ з дисципліни, що вивчається.

Варіанти КПЗ з дисципліни «Соціально-психологічна допомога населенню»

1. Соціально-психологічна допомога як необхідна ланка соціальної роботи
2. Роль діяльності соціально-психологічних служб у сучасній Україні.
3. Конституційні гарантії щодо соціального захисту громадян України та проблеми, що виникають на шляху застосування конституційних норм.
4. Проблеми становлення правових засад соціально-психологічної допомоги населенню України.
5. Нові напрями роботи соціальних служб в галузі соціально-психологічної допомоги.
6. Визначення мети, принципів, категорій, змісту і засобів соціально-психологічної допомоги.
7. Цільове призначення служб соціально-психологічної допомоги.
8. Інновації у соціально-психологічних та педагогічних напрямках діяльності.
9. Агресивний соціум: симптоми культурної травми в посттоталітарному суспільстві
10. Основні напрями допомоги сім'ї, яка має дитину з особливими потребами.
11. Зміст структурної та функціональної характеристики соціальної допомоги.
12. Особливості роботи соціального працівника, психолога, педагога з асоціальними та конфліктними сім'ями.
13. Соціально-психологічна допомога жінкам і дітям, які постраждали від насильства.
14. Професійні функції соціального працівника при соціальному супроводі прийомної сім'ї.
15. Вирішення соціальних і психологічних проблем становлення особистості у кризовому суспільстві
16. Поведінкові техніки сімейної терапії.
17. Основні напрями соціально-психологічної роботи волонтерів.
18. Характеристики організацій, що беруть участь у волонтерському русі.
19. Специфіка роботи служб соціально-психологічної допомоги з людьми похилого віку.
20. Проблеми соціально-психологічної допомоги в установах інтернатного профілю

- 21.Форми роботи, спрямовані на допомогу молоді щодо працевлаштування.
- 22.Зміст інноваційних форм роботи з питань працевлаштування.
- 23.Соціально-психологічна допомога у притулках-сховищах для підлітків, жінок і дітей — жертв насильства.
- 24.Проблеми надання адресної соціально-психологічної допомоги клієнтам.
- 25.Екологічність медіа простору
- 26.Методи і методики діагностичної і психотерапевтичної роботи з переселенцями.
- 27.Проблема біженців і роль соціально-психологічної підтримки в роботі з ними
- 28.Проблеми становлення правових засад соціально-психологічної допомоги населенню.
- 29.Рівність можливостей в отриманні психологічної допомоги клієнтами з різних соціальних груп населення.
- 30.Роль міжнародних стандартів в удосконаленні роботи соціально-психологічних служб.
- 31.Проблеми становлення правових засад соціально-психологічної допомоги в Україні.
- 32.Нові напрями роботи соціальних служб в галузі соціально-психологічної допомоги.
- 33.Роль громадських та державних організацій у формуванні політики соціальної роботи в Україні.
- 34.Особливості релігійних традицій в розвитку системи соціальної роботи в суспільствах різних типів.
- 35.Теорії соціальної допомоги у вітчизняній думці - від благодійності до добротності.
- 36.Визначення мети, принципів, категорій, змісту і засобів соціально-психологічної допомоги.
- 37.Цільове призначення та функції служб соціально-психологічної допомоги.
- 38.Вирішення соціальних і психологічних проблем становлення особистості у кризовому суспільстві.
- 39.Специфіка роботи служб соціально-психологічної допомоги з людьми з обмеженими можливостями.
- 40.Роль соціальної підтримки людей похилого віку та інвалідів у період суспільної кризи.
- 41.Проблеми соціально-психологічної допомоги в установах інтернатного профілю.

7. Самостійна робота студентів

№ п/ п	Тема	Кількість годин
Змістовий модуль 1		

1	Тема 1. Конституційні гарантії соціального захисту громадян України, особливості унормування питань соціально-психологічної допомоги в Україні	10
2	Тема 2. Комплексний характер проблеми соціальної допомоги. Наукові аспекти розробки інноваційних технологій соціальної допомоги на принципах інтегративного, системного підходів	10
3	Тема 3. Суперечності правової і професійно-етичної бази в діяльності служб соціально-психологічної допомоги	10
Змістовий модуль 2		
4	Тема 4. Контингент та проблематика абонентів «Телефону довіри» в сучасних умовах. Добір і підготовка телефонних консультантів	10
5	Тема 5. Соціально-психологічна підтримка безробітних як один з основних напрямків роботи центрів зайнятості та відділів організації профорієнтації незайнятого населення	10
6	Тема 6. Соціально-психологічна підтримка волонтерів, що працюють з постраждалими	10
Змістовий модуль 3		
7	Тема 7. Кризове психологічне консультування як професійна допомога клієнту в пошуку вирішення проблемної ситуації	12
8	Тема 8. Забезпечення психологічної допомоги в роботі соціальних служб на місцях і територіальних центрів соціальної роботи з людьми похилого віку та інвалідами	12
9	Тема 9. Особливості психосоціальної допомоги дітям з тимчасово переселених родин	12
Разом		96

8. Тренінг з дисципліни

Завдання тренінгу:

- розширення можливостей встановлення контакту в різних ситуаціях спілкування;
- відпрацювання навичок розуміння інших людей, себе, а також взаємин між людьми;
- опанування навичок ефективного слухання;
- активізація процесу самопізнання та самоактуалізації;
- розширення діапазону творчих здібностей.

Вправа «Автобус»

Мета вправи: відпрацювання гнучкості невербальної поведінки

Учасники розбиваються на пари. Інструкція наступна: «Зараз ви пасажир автобуса. За сигналом «Червоний» автобус зупиняється на світлофорі. Раптом ви бачите в зустрічному автобусі людину, яку ви давно не бачили. Ви хочете домовитися про зустріч з нею в якомусь певному місці і в певний час. У

вашому розпорядженні - одна хвилина, поки автобуси стоять біля світлофора. За сигналом «Зелений» вмикається зелене світло і автобуси роз'їжджаються».

Після невербального програвання, учасники тренінгу діляться інформацією про те, як вони зрозуміли один одного.

Тривалість: 15-20 хвилин.

Вправа «Зіпсований телефон»

Мета вправи: вдосконалення навичок невербальної комунікації; спілкування без допомоги слів; здатності розуміти партнера на невербальному рівні.

Із групи вибирається п'ять студентів, чотири з них виходять з кімнати. П'ятому дається текст: "У батька було 3 сина. Старший розумний був чоловіча, середній був ну так собі, молодший син був не в собі ". Він повинен без слів показати цей текст четвертій людині, той третьому, той другому, і потім першому. Для кращого запам'ятовування перша людина може проговорити текст кілька раз. Потім, починаючи з самого останнього студента, розпитуємо, про що був текст історії. Можна просити повторювати текст, якщо той, кому він передається, не розуміє його.

Обговорення того, які засоби оповідач використовував для передачі повідомлення. На що звертав в першу чергу увагу слухач. Наскільки слухач міняв комунікативні засоби, стаючи оповідачем.

Тривалість: 20-25 хвилин

Вправа «Втеча з в'язниці»

Мета вправи: розвиток здібностей до емпатії, розуміння міміки, мови рухів тіла.

Учасники групи стають у дві шеренги обличчям один до одного. Ведучий пропонує завдання: "Перша шеренга буде грати злочинців, друга - їх спільників, які прийшли в тюрму, для того щоб влаштувати втечу. Між вами звуконепроникна скляна перегородка. За короткий час побачення (5 хвилин) спільники за допомогою жестів і міміки повинні "розповісти" злочинцям, як вони будуть рятувати їх з в'язниці (кожен "спільник" рятує одного "злочинця)". Після закінчення гри "злочинці" розповідають про те, чи правильно вони зрозуміли план втечі.

Тривалість: 15-20 хвилин.

Вправа «Дзеркало»

Інструкція тренера: «Зараз вам пропонується виконати кілька нескладних завдань, вірніше зімітувати їх виконання. Для першого виконання потрібно 2 учасника.

Пара учасників виходить вперед. Один з них - виконавець, а інший - його дзеркальне відображення, що наслідує всі рухи виконавця. Решта учасників групи - глядачі, вони спостерігають за грою пари і виставляють партнеру, що грає роль дзеркала, оцінку за артистизм. Потім партнери в парі міняються ролями. Пари по черзі міняються, таким чином перед групою виступають всі її учасники. Кожен виступає в двох ролях: в ролі виконавця і в ролі дзеркала. Кожен виконує по 2 дії. Група оцінює акторів, які грають роль дзеркала, за п'ятибальною системою. Потім оцінки всіх учасників будуть підсумовуватися і кожен зможе дізнатися про успішність своєї роботи в ролі

дзеркала. Обговорити, як себе відчували учасники у різних ролях, чи зручно їм було бути дзеркалом і відображати чужі дії.

Пропоновані дії: пришити гудзик, попросувати білизну, спекти пиріг, зібратися в дорогу, зашнурувати черевики, виступити в цирку, помити голову, підмести підлогу, забратися в кімнату, намалювати картину, посадити картоплю, приготувати салат. Дії можуть додаватися в залежності від кількості учасників.

Тривалість: 5 хвилин на виступ однієї пари, 10 хвилин на обговорення переваг та недоліків і зворотний зв'язок.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Соціально-психологічна допомога населенню» студент отримує підсумковий бал (за 100-бальною шкалою), що визначається як середньозважена величина оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі:

- підсумкового оцінювання за кожним змістовим модулем
- поточного тестування та опитування
- ректорської контрольної роботи
- оцінювання виконання КПЗ
- підсумкового письмового екзамену

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Теорія та історія психології» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (ректорська контрольна робота)	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за КПЗ)	Заліковий модуль 4 (письмовий екзамен)
20 %	20 %	20 %	40 %
7 тиждень	13 тиждень	15 тиждень	Згідно розкладу

Шкала оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Електронний варіант лекцій	1-9
2.	Робоча програма, тематика практичних занять до вивчення курсу	1-9

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Агресивність на телеекрані: оцінка фахівців / Матеріали Круглого столу // Соціальна психологія. – 2014. – № 4. – С.155-158
2. Бондаренко А. Ф. Психологическая помощь: теория и практика / А. Ф. Бондаренко. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : Независимая фирма “Класс”, 2016. – 336 с.
3. Буяшенко В. В. Соціальна допомога в контексті повсякденності / В. В. Буяшенко // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2017. – Вип. 39. – С. 161-173.
4. Вашека Т. В. Основи психологічної практики [Текст] : навч. посіб. / Т. В. Вашека. – К. : НАУ-друк, 2009. – 200 с.
5. Все про соціальну роботу: [навчальний енциклопедичний словник-довідник] / за науковою ред. д.с.н., проф. В. М. Пічі. – Вид. 2-ге, виправлене, перероблене та доповнене. – Львів : Новий Світ – 2000, 2013. – 616 с.
6. Головатий М. Ф. Соціальна політика і соціальна робота : термінологічно-понятійний словник / М. Ф. Головатий, М. Б. Панасюк. – К. : МАУП, 2005. – 560 с.
7. Дубініна Я.П. Оволодіння технологіями психосоціальної допомоги як складова професійної підготовки фахівця з соціальної роботи [Електронний ресурс] // Я.П. Дубініна. – Режим доступу: <http://dSPACE.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/10251/1/131-132.pdf>
8. Змановская Е. В. Девиантное поведение личности и группы [Текст] : учеб. пособ. / Е. В. Змановская, В. Ю. Рыбников. – С.Пб. : Питер, 2012. – 352 с. – (Учебное пособие. Стандарт третьего поколения).
9. Кочемировська О. О. Основні напрями оптимізації системи соціального захисту в Україні [Текст] : аналіт. доп. / О. О. Кочемировська, О. М. Пищуліна. – К. : НІСД, 2012. – 88 с.
10. Легка Л. М. Організація діяльності психологічних служб [Текст] : навч. посіб. / Л. М. Легка, Л. Г. Семенча. – Львів : Новий Світ - 2000, 2018. – 371 с. – (Вища освіта в Україні).
11. Майерс Д. Дж. Социальная психология [Текст] = Social Psychology : учебник / Д. Дж. Майерс. – 7-е изд. – С.Пб. : Питер, 2014. – 800 с. – (Мастера психологии).
12. Метатеорія менеджменту життя (самогубство : причини, наслідки та методи його попередження) [Текст] / Б. Андрушків, П. Дудкін, С. Костін [та ін.]; за заг. ред. Б. М. Андрушків. – Тернопіль : Терно-граф, 2008. – 816 с.
13. Москалець В. П. Психологічна допомога особистості у суспільстві сьогодення: спроба актуалізації [Електронний ресурс] / В. П. Москалець, І. Е. Ковальська // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2014. – Вип. 4. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2014_4_21.8
14. Методичні рекомендації щодо врахування соціокультурних чинників в теорії та практиці психотерапевтичної допомоги особистості / за редакцією З.Г.Кісарчук. — Кіровоград: Імекс-Лтд, 2013. — 140 с.

15. Мэй Р. Искусство психологического консультирования / Роло Мэй / Пер.с англ. Т.К.Кругловой — М. : Независимая фирма «Класс», 2015. — 165 с.
16. Мюллер М. Якщо ви пережили психотравмуючу подію / Мартіна Мюллер. — Львів: Видавництво Українського католицького університету: Свічадо, 2017. — 120 с
17. Омельченко Я.М. Психологічна допомога дітям з тривожними станами / Яніна Омельченко, Зоя Кісарчук. — К.: Шк. світ, 2008. — 112 с. — («Бібліотека шкільного світу»)
18. Практика телефонного консультирования: хрестоматія / Ред.-сост. А.Н. Моховиков. — М. : Смысл, 2018. — 379 с.
19. Печій П. Символдрама в кризовій інтервенції / П. Печій // Форум психіатрії та психотерапії. — Том 7. — Львів, 2017.
20. Петровская Л.А. Компетентность в общении. Социально-психологический тренинг / Л. А. Петровская. — М.: Изд-во МГУ, 1989. — 216 с.
21. Психологія поведінки на війні: практичний порадник. Навчальний посібник / колектив авторів; за заг. ред. В.І. Осьодла. — К. : НУОУ, 2014. — 125 с.
22. Психологическая помощь мигрантам: травма, смена культуры, кризис идентичности / Под ред. Г. У. Солдатовой. — М. : Смысл, 2015. — 479 с
23. Психосоціальна допомога в роботі з кризовою особистістю : [навчальний посібник] / наук. ред. та керівник проблем. групи Л. М. Вольнова. — К.: В-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. — 275 с.
24. Рибін В. Методологічне обґрунтування соціального захисту населення як багатофункціональної системи / В.Рибін // Вітакультурний млин. — 2017. — Модуль 19. — С. 46-52.
25. Роджерс К. Взгляд на психотерапию. Становление человека / Карл Р. Роджерс / Пер.с англ. — М. : Изд. группа «Прогресс»: Универс, 1994. — 480 с.
26. Ромек В.Г. Психологическая помощь в кризисной ситуации / В.Г.Ромек, В.А. Конторович, Е.И. Крукович. — СПб.: Речь, 2017. — 256 с.
27. Сафонова Л. В. Содержание и методика психосоциальной работы : [учеб. пособие для студ. высш. учеб.заведений] / Л. В. Сафонова. — М.: Изд. центр "Академия", 2016. — 224 с.
28. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми у конфліктний та постконфліктний період: метод. рек. / Н.П. Бочкор, Є.В. Дубровська, О.В. Залеська та ін. — Київ: МЖПЦ «Ла Страда-Україна», 2014. — 84 с.
29. Технології роботи організаційних психологів: [навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. та слухачів ін-тів післядиплом. освіти] / За наук. ред. Л.М. Карамушки. — К.: Фірма "ІНКОС", 2005. — 366 с.
30. Титаренко Т. М. Життєві кризи: технології консультивання : [навч. посіб.]. У 2-х ч. / Тетяна Титаренко. — К. : Главник, 2007. — Ч. 1. — 144 с.
31. Тохтамиш О. М. Реабілітаційна психологія. Навчально-методичний посібник / О.М. Тохтамиш. — Вінниця: ТОВ Віндрук. — 2014. — 102 с.
32. Фурман А.А. Психологія особистості : ціннісно-орієнтаційний вимір : [монографія] / А.А. Фурман. — Одеса: ОНПУ; Тернопіль: ТНЕУ, 2016. — 312 с.
33. Фурман А. В. Методологія парадигмальних досліджень у соціальній психології : [монографія] / А. В. Фурман. — К. : Інститут соціальної і політичної психології НАПН України; Тернопіль : Економічна думка, 2013. — 100 с.

34. Фурман А. В. Історія соціальної роботи [Текст] : підручник / А. В. Фурман, М. В. Підгурська. - К. : Академія, 2018. - 160 с.
35. Фурман О. Громадянська відповідальність особистості як предмет психологічного дослідження / Оксана Фурман // Психологія і суспільство. – 2015. – №1. – С. 65-91.

Електронні ресурси

1. nplu.kiev.ua - Національна парламентська бібліотека України
2. nbuv.gov.ua - Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського
3. ukrlibworld.kiev.ua/med - Державна науково-медична бібліотека України
4. gntb.n-t.org - Державна науково-технічна бібліотека України
5. lucl.lucl.kiev.ua - Публічна бібліотека імені Лесі Українки (Київ)
6. ukrbook.net - Книжкова палата України
7. lib.com.ua - Українська електронна бібліотека